

VÁRI ATTILA

Vérfoltok

Jóska, akit hosszas káderezés után házmesterként alkalmaztak, s kiutalták neki az államosított villa pincelakását, az új lakók szokásaival ismerkedett az első télen.

Valami fejes lehetett a családfő, Iván elvtárs, mert reggelenként lefüggönyözött fekete autó várt rá a ház előtt. Vitte és hozta.

Úgy hírlett, legalábbis Jóska azt hallotta, hogy a belügy teljhatalmú kommunista párttitkára kapta meg a negyed legszebb villáját. Ő már harminc éve élt a házban, eredetileg az építető, Gertner doktor alkalmazottjaként, de aztán kiszolgált a új tulajdonost, s a háborús foglalókat is.

Most éppen Ivánék disznóvágását figyelte.

Létrát tettek a hatalmas koca alá, aztán amikor megemelték, s a fokok miatt lépni sem tudott az állat, akkor Iván a hátára telepedett, s szolgálati fegyverével tarkón lőtte. De valami nem sikerült, mert a disznó, átugorva a létrafokokat, hátán a fülét markoló párttitkárral, úgy rohant körbe-körbe a tó körüli hóban, mint lovak a cirkuszi porondon.

A vércseppek minden kör után egyre sűrűsödtek, aztán ereje fogytán, mintha menedéket keresne, hóhérijával együtt a tóba vetette magát a hatalmas állat.

Jóska tyúkokra, libákra, pulyákra és bárányokra emlékezett. No meg egy tévére. Nem is az állatokra, hanem az utánuk maradó kisebb-nagyobb vérfoltokra. De disznót itt nem vágtak soha. Az építető nem evett disznóhúst, mint ahogy a tatár herceg sem.

Közel húsz évig volt az orvos tulajdonában a villa. Ő tervezte, mindent a saját ízlése szerint csináltatott, de a második zsidótörvény után visszavásárlási jogát fenntartva, eladta és el is költözött az elegáns negyedből. Valahol túlélte a deportálást, a háborút, s az újabb államosítást is megérte. Amit nem vettek el tőle a nácik, azt most lefoglalták, köztulajdonba vették a kommunisták.

Már nem maradt igazi ingatlanvagyon, csak a szinte hasznavehetetlen hegytető. Hajdani hálás betegének köszönhető erdeje, aki fillérékért adta Gertnernek a város fölötti magas hegyet. Az papírforma szerint még a tulajdona maradt.

Szanatóriumát, apjától örökölt szántóit, bérházait elvették, de a hegy nem lett senkinek. Csak az volt már az övé.

A Kakas-hegy úgy magasodott a város gyümölcsös kertjei fölé, hogy semmilyen irányból sem lehetett tisztességesen megközelíteni a fennsíkhoz hasonló laposabb részt.

Agyagos falak emelkedtek márgarétegekkel, szürke homokkővel vegyesen, s azért nevezték kakashegynek, mert vöröses bozót koronázta a kökény és vadrózsa áthatolhatatlan dzsungelét, s ettől olyan volt a hegytető, mintha hatalmas taraja lenne. Pedig gyönyörűre nőttek a fenyők odafenn, szinte elhíztak. Soha nem vágta őket senki. Nehezen lehetett volna lehozni a fákat a meredekről, de végül a vállalkozónak, akinek az első háború után egy vagyont fizetett az orvos, avasi román favágókkal sikerült kivágnia a svájci villához szükséges törzseket.

Gertner doktor hozathatott volna fát bárhonnán, de hiúsági kérdést csinált abból, hogy saját erdejéből, az építési telek fölé magasodó hegyről vágasson, bár a tervező mérnök kiszámította, hogy a máramarosi favágók pontosan háromszor annyiba kerültek, mintha vasúton rendelte volna bárhonnán a gerendákat.

A villa homlokzatának minden ablaka üveges mesterek remeklése volt. Mitológiai lények, távol-keleti díszítőelemek homokfűvásos mintái töltötték ki a hatalmas táblákat.

– Csipkefüggöny helyett – mondta, amikor az egyszarvúakkal és kínai jellegű sárkányokkal berajzolt ablaktáblákról kérdezték.

A cserepeket, mert színes-mázás tetőt álmodott, a világ egyik legjobb cégétől rendelte meg. Azt akarta, hogy minden tartós, ízléses legyen. Hogy századok múltán is álljon a Gertner-lak.

Az avasiak megdolgoztak a pénzükért. Mokány lovaik véreset vizeltek az erőködéstől, mert nem vontatniuk kellett, hanem háttal befogva fékezni a gerendák lavináját, de végül sikerült lecsúsztatni az alpesi házhoz szükséges százados törzseket, s a tervező, a hegyből eredő két csermelyt úgy vezette kővályúban az épület köré, hogy aztán egyesülve egy pisztrángos tavat tápláljanak.

A tavat, amelyben most ott lubickolt Iván és a disznó.

A város véleménye szerint a tisztviselőtelep legszebb épülete lett a ház.

Egyetlen alkalmazottja volt a doktornak, Jóska, a mindenes, aki sem a kertészethez, sem pedig a villa karbantartásához nem értett. Gertner, ha róla beszélt, csak úgy emlegette: „az udvarosom”.

Jóska takarította az udvart, hétköznapiokon tyúkot, libát vágott a doktoréknak, s családi eseményekre, amikor kéttucatnyi rokon lepte el a házat, bárányt is, és gyönyörködve nézte, hogy a feldarabolt belekre, felkockázott alvadt vérre, hogy vetik rá magukat a tóba telepített jókora pisztrángok.

Hiába zsörtölődött az orvos, mert soha sem érte el, hogy a vágás színhelyéről eltűnjön teljesen a vérnyom.

Zöld döglegyek zümmögtek körül a darabolás színhelyének kőkockáit, s csak annyit tehetett, hogy valami vegyszerrel bepermetezte őket, amitől aztán nem is

barnultak be a nyomok. Friss vér színű foltok maradványaival volt tele a tópartnak ez a vágóhídi része.

Gertner, a második zsidótörvény után, egy török állampolgárságú perzsa vagy szír kereskedőnek adta el a villát, aki a partfal alá, ahol még volt erejük a csermelyeknek, színesre pingált malmocskákat állított. Előttük, óránként, üllőiken kovácsoló kerti törpék jelentek meg, s tették még különösebbé a házat.

Jóskának nem voltak rokonai a városban. Barátai sem voltak, csak azok a suhancok, akiknek a vasrácsos kerítésen keresztül hihetetlen dolgokat mesélt a villa titkairól, s akikkel galambokat, vagy pedig Gertner itt felejtett bélyeggyűjteményének darabjait csereberélte.

A kaput mindig zárták, s csak egyetlen részén volt olyan hely a vasrácsos kerítésnek, ahol beszélgetni tudtak: a gázvezeték számára kiirtott méteres tisztás. Máshol nem is lehetett belátni az udvarra, mert japán birs és líceumsövény takarta a házat.

A szír kereskedő nem sokáig élvezhette kovács-törpéit. Neki a kecskehús volt a mindene, s azokat is Jóska vágta, nyúzta, de alig maradt valami a pisztrángoknak, mert a kereskedő szerette a parázson pörkölt beleket. Így hát az udvaros kitalálta, hogy egyenesen a tóba csurgassa a vért, s élvezettel figyelte a kannibalizmust, mert a vér íze, vagy szaga miatt a nagyobb pisztrángok megtámadták a kicsiket.

– Valósággal főtt a vértől a vörös víz – mesélte Jóska a fiúknak.

Már nem volt Gertner doktor, hogy flittező pumpájával, ahogy rovarirtó felszerelését nevezte, legyeket gyomláljon, s Jóska fölfedezte, hogy az ezernyi légy egy részét be tudja söpörni a tóba a maradék vérral együtt, s arra is őrvjögő tömegben jelennek meg a halak.

A parti sétány kövei, mert most már nyugodtan vághatta mindenhol az állatokat, lassanként beburnultak.

Amikor kémkedés vádjával letartóztatták a szírt, néhány napig egy SS-tiszt lakott a házban, aki imádta a sült galambot. Nem érdekelte, hogy fajtiszta, díjnyertes ritkaságok, aztán fölfedezte Jóska egyetlen libáját a hátsó udvarban, s utasította, hogy vágja le valami összejövétel miatt azt is.

Az ablakból figyelte, ahogy a belekkel, felkockázott alvadt vérral eteti a pisztrángokat. Géppisztollyal jött le, bedobatta a vízbe a liba tüdejét, a tőből levágott és megnyúzott nyakat, aztán kilőtt egy sorozatot, s a hosszú nyelű hálóval, amivel a faleveleket szokták szedegetni a vízről, összehalásztatott egy ruháskosárra való természetes halat.

Csak néhányszor halászhatott így a százados, bár nem akart költözni, de kényszerűen mégis elment, mert különös lakókat hoztak a villába a németek.

Talán valahol a Volgánál lehetett még a front, amikor a Gestapo egy krími tájár herceget telepített a villába.

SS-ezredesi rendfokozata volt, s Jóska szerint az lett volna a feladata, hogy a fogságba esett tatárokból, szibériai türkökből különítményt állítson össze, de az őrség még azt sem engedte meg neki, hogy elhagyja a ház körül kijelölt körzetet.

Egész udvartartással érkezett.

– Mindenik SS-egyenruhát viselt. Csak a mohamedán papjuk, az imám járt civilben, meg egy nagyon kövér pacák, akiről aztán kiderült, hogy eunuch, s ők nem is vettek részt a szinte két évig tartó mulatságokon – mesélte Jóska.

– Különös, számomra ismeretlen fűszerek illatával telt meg a ház, naponta vágtam nekik a birkát, a kecskét, de olyan nap is volt, hogy tucatszori tyúkot vágtak velem. Lovat nem. Azt valahonnan megnyúzva hozták nekik, csak onnan tudtam, hogy ló, mert a tatár szerette a főtt szemet, így rajta hagyták a feldarabolt halmon a nyúzott fejet is.

A nagyobb fiúk, akik már nyitott szemmel nézték a háború végét, tudták, hogy különös dolgok történtek a házaktól távol álló villában, s ha csak tehették, mesélték Jóskát. Hitték is, nem is, a fantasztikusnak tűnő történeteket.

– Szinte havonta érkezett a ház elé egy-egy teherautó, szovjet egyenruhás foglyokkal, s a herceg kérdezett tőlük valamit, aztán intett, hogy vihetik őket tovább. De egy alkalommal egy középkorú férfit beráncigált a tóhoz. Azt hittem mindig, hogy az, ami az oldalán fityeg, az valami dísztőr, de akkor, a pincelakás ablakából olyasmit láttam, amit soha sem fogok elfelejteni. Megmarkolta a letérdeltetett fogoly haját, aztán egyetlen nyisszantással levágta a fejét – mesélte a fiúknak, s arra gondolt, hogy a szürke homokkő már szinte mindenhol barna a rászáradt, s a repedésekbe szivárgott vértől, de nem tudhatta, hogy maradt még hely számára is. Az ő vére is ott hagyja majd nyomát.

Egy nap, tábori csendőrök hoztak egy tevét, s Jóska rettegett, hogy vele vágták le, de aztán alkalma volt végignézni, hogy valami különös szertartás végén, maga az imám vágja át a tevé nyaki ütőerét.

Neki csak annyi feladatot adtak, hogy tüzet kellett rakjon, akkora tüzet, amelynek legalább fél méter vastag parazsa marad.

A herceg kínálta. De Jóska nem akarta megkóstolni a tevehúst. Nem vették sértésnek. A herceg, nemzetközi kézjelzéssel mutatta, hogy hülye. Tenyerét néhányszor ellendítette homloka előtt, s a Jóskának felkínált húsdarabot maga ette meg.

Jóska mindennap söpört, de a fogoly és a tevé vérét nem akarta eltüntetni. Azt az egyik tatár mosta bele a tóba.

Nem sokkal a tevévágás után lányokat hoztak a házhoz. A balkáni hadtest egyik parancsnokának ajándékait. Bosnyák és albán lányokat, akiket udvarházak háremeiből szedtek össze a partizánvadászok.

Forró volt a nyár, s a nők mégis vastag posztóruhákban léptek be az udvarra. Talán mind a heten egy szobán osztoznak majd – gondolta. De ezt Jóska nem

tudhatta biztosan. A ház körül állandó őrséget adtak a tatár-SS emberei, a főlépcsőig sem engedték soha, nem tudhatta, hogy mi is történik a házban.

Eleinte sajnálkozott a szegény kislányok sorsa miatt, aztán érkezésük másnapján torokhangú parancsszavakat hallott. Az udvartartás levonult a pince hegy felőli részébe, ahonnan nem láthatták a tavat.

Jóska, az elsötétítés miatt az ablakra ragasztott fekete papírba kapart lyukon keresztül nézte, hogy mi is történik.

A lányok meztelenül mentek a tóhoz, és mint a kisgyermek, visongva ugráltak a vízbe. Ez a játék aztán egészen nyár végéig tartott. Nem kislányoknak, hanem rendre szoktatott balkáni hetéráknak dobálta labdáit a herceg. Bár ezt, Jóska kívül, senki sem láthatta, csak az eunuch, aki, karján fürdőköpenyekkel, a parton várta gazdáját.

Mandarin és gránátalma röpködött a medencébe, de a front közeledtével már csak használt teniszlabdákra tellett.

És Jóska mindezeket csak a nagyobb fiúknak mesélte, de ők is a környék leg-hazugabb emberének tartották.

Elmesélte, hogy a mandarinok és almák, aztán a teniszlabdák úgy csobbantak, hogy a lányok, pontosan lábuk közével kapták el őket, s akkor a tatár a vízben szeretkezett velük.

Azon a napon is a vízben voltak, amikor délszláv fegyveresek, Tito partizánjai lepték el az udvart, s válogatás nélkül lőtték agyon a tóban reszkető lányokat, a házból védekező tatárokat. Vöröslött a tó, de a pisztrángok most nem estek neki a hulláknak, mint ahogy azt a levágott fejű fogoly idejében tették.

Jóska megúsza.

A pincében, a szenny-satorna vasfedele alatt talált menedéket.

Erre a fürdőzésre gondolt, most, hogy Ivánt a vízben látta. A párttitkár úgy markolta még mindig a disznó fülét, mintha mentőöv lenne. Az apró, véres jégtáblák között gőzölgött ember és állat.

A pisztoly, mintha csak szándékosan tették volna oda, amikor kirepült Iván kezéből, a hóember hóna alatt állt meg.

Jóska nem bírta megállni röhögés nélkül. Térdét csapkodta, s levegő után kapkodva a fegyverre mutogatott.

Iván kikászálódott a vízből.

– Kin röhög az elvtárs? – üvöltötte. – Halljuk csak, kin röhög? – s még mielőtt munkatársa megakadályozhatta volna, Jóskába eresztette a teljes maradék tárat.

Jóska a bejárati sétány kövére zuhant. Oda, ahol soha sem vágott állatot, s ahol a sűrű homokkőről reggel takarította el a havat. Még volt néhány másodperce, hogy láthassa, ahogy dagad, ahogy egyre növekszik, egyre nagyobb foltot hagy a szűz kövön a vére.